

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง Philosophy and Language: An Introduction to Philosophy of Language เขียนโดย สมภาร พรหมตา (Somparn Promta)

พระมหาขุนพล สมจิตโต (กลายสุวรรณ)

Phramaha Khunpon Klaysuwan

สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Graduate School,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

๑. บทนำ

หนังสือเรื่อง Philosophy and Language: An Introduction to Philosophy of Language เขียนโดย สมภาร พรหมตา (Somparn Promta) ศาสตราจารย์ทางด้านปรัชญา อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นอาจารย์ผู้อำนวยการศูนย์พุทธปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หนังสือเล่มนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ มีจำนวน ๑๔๔ หน้า โดยในครั้งแรกของหนังสือเล่มนี้จะอยู่ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (eBook) เผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีฉบับที่ ๒ ซึ่งเป็นการปรับภาษาในฉบับแรกให้มีความชัดเจนขึ้นโดยอยู่ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่าหนังสือคินดิล (Kindle Book) ซึ่งต้องใช้อุปกรณ์อ่านหนังสือของบริษัทแอมะซอน (Amazon) ในการอ่าน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงได้มีฉบับหนังสือ (Paperback) เป็นครั้งแรกด้วยเนื้อหาเดียวกันกับฉบับที่ ๒ ดังกล่าวข้างต้น

ในหนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยคำนำครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ จากนั้นได้แบ่งจำนวนบทออกเป็น ๑๐ บท ในจำนวนนี้ผู้เขียนได้แบ่งเป็น ๒ ส่วนใหญ่ คือ บทที่ ๑ – ๗ จัดเป็นส่วนแรก เนื้อหาเป็นการพิจารณาปรัชญาภาษาในฐานะที่เป็นการวิเคราะห์หาคำศัพท์เชิงปรัชญาผ่านการวิเคราะห์ภาษา (Philosophy of Language As the Analysis of Philosophical concepts Through Language analysis) ต่อมาในบทที่ ๘ – ๑๐ จัดเป็นส่วนที่ ๒ โดยพิจารณาปรัชญาภาษาในฐานะที่เป็นการใช้การวิเคราะห์เชิงปรัชญาไปศึกษาธรรมชาติของภาษา (Philosophy of Language As the Philosophical Analysis of The Nature of Language) อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากวิธีการวิเคราะห์ปัญหาทางปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับภาษาผ่านข้อถกเถียงต่างๆ ที่ผู้เขียนพยายามแสดงให้เห็นตลอดทั้งเล่มแล้ว ภาพวาดทั้งหมดที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปกหน้าจนถึงปกหลังของหนังสือเล่มนี้ก็ได้วาดและสร้างสรรค์โดยตัวผู้เขียนเอง

๒. สรุปสาระสำคัญของเนื้อหา

ในส่วนของการนำครั้งที่ ๑ ผู้เขียนได้เริ่มต้นด้วยการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญากับภาษา โดยชี้ให้เห็นว่าในทางปรัชญา สิ่งที่เราเรียกว่าปรัชญาภาษา (Philosophy of Language) มีความหมายที่ใช้กันอยู่อย่างน้อย ๒ ความหมาย อย่างแรกคือใช้เพื่อเป็นเครื่องมือตรวจสอบและวิเคราะห์ภาษาที่เราเรียกว่า ระเบียบวิธีทางปรัชญา (Philosophical methodology) ส่วนอีกความหมายได้แก่ เรื่องต่างๆ ที่ปรัชญาเข้าไปศึกษาผ่านมุมมองทางปรัชญา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ภาษา (subject matter explored in philosophy) ผู้เขียนยังได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายในโลกสามารถมองได้ในแง่ที่เป็นเครื่องมือ (tool) และเป็นสิ่ง (thing) และชี้ให้เห็นว่าเมื่อนักปรัชญาต้องการจะสื่อสารความคิดต่อกันและกัน ภาษาก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือ และเครื่องมือชนิดนี้ก็มีความสำคัญชนิดที่ว่าสร้างอารยธรรมมนุษย์หรือแม้กระทั่งนำมนุษย์ไปสู่ความหลุดพ้นได้ ในเรื่องนี้พระศาสดา นักปรัชญา หรือแม้แต่แต่นักกวี ก็เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนของผู้ที่มีความสามารถทางภาษา

อย่างไรก็ตามในการนำครั้งที่ ๒ ผู้เขียนได้ชี้แจงว่าแม้ชื่อหนังสือจะเป็นหนังสือประเภทแนะนำ (Introduction book) แต่ในส่วนเนื้อหานี้ได้มุ่งโต้แย้งแนวคิดของ เอ.เจ.แอร์ (A.J. Ayer) นักปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivist) โดยที่ผู้เขียนนั้นได้ใช้วิธีการแสดงเหตุผลและยืนยันว่าลักษณะของการใช้ภาษาที่ใช้กันอยู่ในโลกมีอย่างน้อย ๓ ลักษณะ คือ (๑) ภาษาที่ใช้ในศิลปะรวมทั้งวรรณคดี (๒) ภาษาที่ใช้ในศาสนา (๓) ภาษาที่ใช้ในสิ่งที่ไม่ใช่ศิลปะและศาสนา โดยที่ผู้เขียนได้จัดให้แนวคิดของ Ayer นั้นอยู่ในข้อที่ (๓) ซึ่งภาษาในลักษณะนี้ไม่เพียงพอสำหรับการอธิบายลักษณะการใช้ภาษาที่มีอยู่ในโลก จากนั้นก็ให้เหตุผลอธิบายภาษาแบบที่ (๑) และ (๒) นั้นว่าควรเข้าใจอย่างไร

ในส่วนเนื้อหาทั้ง ๑๐ บท สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ เนื้อหาในบทที่ ๑ ผู้เขียนให้ชื่อ บทว่า Metaphysical Objects เป็นการบอกถึงปัญหาทางด้านภาษาโดยเฉพาะคำทางอภิปรัชญาที่มักปรากฏในศาสนาในโลกปัจจุบัน ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการนำผู้อ่านมาพิจารณาแนวคิดทางอภิปรัชญา โดยใช้วิธีการแสดงเป็นลำดับดังนี้ (๑) ลักษณะของคำทางอภิปรัชญา (๒) พิจารณาบทบาทของคำทางอภิปรัชญาที่ปรากฏในศาสนา (๓) พิจารณาแนวคิดเรื่องภาษาของจอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาชาวอังกฤษ โดยแนวคิดของเขานั้นมีฐานมาจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส (Empiricism) และ (๔) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอภิปรัชญากับการวิเคราะห์เชิงญาณวิทยา จากนั้นผู้เขียนได้กล่าวว่าแม้แนวคิดของล็อกจะมีประโยชน์ในการทำ ความเข้าใจในเรื่องภาษาเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็ประสบปัญหาบางประการต่อคนที่นับถือศาสนาทั่วโลก

ในบทที่ ๒ มีชื่อว่า Verification Wall ผู้เขียนได้พูดถึงหลักการตรวจสอบความถูกต้อง (Verification Principle) โดยยืนยันว่าหลักการนี้มีปัญหาและไม่สามารถใช้อธิบายหรือเป็นวิธีการทำความเข้าใจความหมายของคำที่มนุษย์ใช้อยู่ในชีวิตจริงได้ จากนั้นก็เสนอทฤษฎีของ

ผู้เขียนเองก็มองว่า คำทุกคำที่ปรากฏอยู่ในโลกล้วนต้องมีความหมายทั้งนั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ใช้วิธีการอธิบายและอภิปรายรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดของล๊อค คือ (๑) Primary Word และ Secondary Word (๒) ปัญหาของ Secondary Word (๓) เรื่องความหมายและวัตถุอ้างอิง (Meaning and Reference) จากนั้นก็กล่าวถึง (๔) หลักการตรวจสอบถูกผิดของ Ayer และ (๕) แสดงวิธีการทำความเข้าใจภาษา ๒ อย่างคือ Definition Theory และ Explanation Theory

บทที่ ๓ ชื่อว่า Two kinds of Truths ผู้เขียนได้แยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างเรื่องความรู้ (Knowledge) กับความเชื่อ (Belief) โดยใช้วิธีการพิจารณา (๑) ข้อจำกัดของการรับรู้ทางประสาทสัมผัสของมนุษย์ จากนั้นจึงได้ (๒) กล่าวถึงแนวคิดของ เดวิด ฮูม (David Hume) ในเรื่องประโยค (Statement) คือ Analytic Statement และ Synthetic statement เพื่อจัดความจริง (Truth) ออกเป็น ๒ ประการตามประโยคดังกล่าว และ (๓) พิจารณาคำที่ปรากฏในศาสนาจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถจัดเข้าใน Statement ทั้งสองอย่างตามแนวคิดของฮูมได้

บทที่ ๔ ชื่อว่า Various Meanings of meaning จุดประสงค์ในบทนี้ผู้เขียนต้องการเสนอทฤษฎีของตนเรื่อง Non-literal meaning ว่าน่าจะเหมาะกับการทำความเข้าใจคำทางอภิปรัชญาที่ใช้ในศาสนามากกว่าแนวคิดเรื่อง literal meaning ของ Ayer ผู้เขียนจึงได้ใช้วิธีการสร้างข้อโต้แย้งขึ้นโดยเริ่มที่ (๑) ภาษาอยู่ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารสิ่งที่อยู่ในใจมนุษย์ (๒) สิ่งที่อยู่ในใจมนุษย์สามารถจัดได้ ๒ อย่าง คือ ความคิด (Thought) และ อารมณ์ (Emotion) (๓) ความแตกต่างระหว่างความคิดกับอารมณ์

บทที่ ๕ ชื่อว่า Esthetical Meaning เป็นการพิจารณาเรื่องความหมายที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ซึ่งเรื่องนี้ก็จัดว่าเป็น Non-literal Meaning เหมือนกัน ในบทนี้ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่าความหมายทางศิลปะนี้มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคล (Subjective) คือแต่ละคนต่างก็มีความเข้าใจเรื่องความหมายทางศิลปะแตกต่างกันไป และคำว่า “ไม่มีความหมาย” (nonsense) ที่ใช้กันในหมู่นักปรัชญาปฏิฐานนิยมนั้นยังแคบอยู่มาก เพราะว่าครอบคลุมเฉพาะ Literal meaning เท่านั้น ผู้เขียนจึงเริ่มต้นด้วยการนำผู้อ่านไปพิจารณา (๑) ความหมายของคำว่า “ความหมาย” (meaning) ที่ใช้ในบริบทต่างๆ แล้วจึง (๒) จัดหมวดหมู่เข้าในแนวคิดของนักปรัชญา เช่น Ayer และกล่าวถึงปัญหาในแนวคิดนี้ จากนั้นจึงเสนอทางแก้ปัญหาโดยเสนอ (๓) ความหมายที่ใช้ในทางศิลปะว่ามีลักษณะเป็นส่วนตัว (Subjective) โดยมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่า Intuition

บทที่ ๖ ชื่อว่า Religious Meaning ก่อนจะเริ่มต้นพิจารณาในบทนี้ ผู้เขียนได้พิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องในบทที่แล้วให้ชัดเจนมากขึ้นโดยการใช้วิธีการวิเคราะห์ภาษา จากนั้นจึงเริ่มพิจารณาเรื่องความหมายที่ใช้ในทางศาสนา โดยใช้วิธีการคือ (๑) พิจารณาคำใน

ศาสนาในฐานะที่สามารถตรวจสอบได้ด้วยประสาทสัมผัส (๒) คำ (เดียวกัน) ทางศาสนาที่ตรวจสอบไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัส จากนั้นก็ชี้ให้เห็นเรื่องปัญหาและความสัมพันธ์ระหว่าง (๓) ความเชื่อทางอภิปรัชญา (Metaphysical belief) กับเรื่องการประพฤติทางศีลธรรม (Moral practice) และ (๔) ความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

บทที่ ๗ ชื่อว่า Religious Fiction ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเรื่องความจริงอีกชนิดหนึ่งที่ชื่อ Fictional Truth ว่าสามารถให้ความจริงที่นอกเหนือจาก Empirical Truth และ Logical Truth ได้ ผ่านข้อถกเถียงเรื่อง (๑) ความจริงกับคุณสมบัติ (property) (๒) วิเคราะห์เรื่องความจริงตามแนวคิดทางญาณวิทยาของนักปรัชญาปฏิฐานนิยม จากนั้นจึง (๓) เสนอแนวคิดเรื่อง Fictional จนนำไปสู่ Practical Truth

ทั้ง ๗ บทที่ผ่านมาจัดเป็นส่วนแรกของหนังสือเล่มนี้เป็นการใช้ภาษามาวิเคราะห์ปรัชญา โดยในส่วนที่ ๒ ซึ่งได้แก่บทที่ ๘ - ๑๐ นั้น เป็นส่วนที่ผู้เขียนได้ทำในทางตรงกันข้ามคือเป็นการวิเคราะห์เชิงปรัชญาเพื่อที่จะเข้าใจธรรมชาติและหน้าที่ (Function) ของภาษา โดยในบทที่ ๘ ให้ชื่อว่า The Finger and the Moon เป็นการพิจารณาภาษาในฐานะ (๑) เป็นวิธีการ (Means) กับเป้าหมาย (End) โดยใช้เรื่องนิทานของพุทธศาสนานิกายเซ็น (Zen) มาประกอบ จากนั้นผู้เขียนจึงได้ (๒) ตั้งคำถามกับภาษาในฐานะที่เป็นวิธีการและเป้าหมาย แล้วเสนอว่าภาษาประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้คือ closed secret rule และ meaning

บทที่ ๙ ชื่อว่า Limitations of Language เป็นการตรวจสอบข้อสันนิษฐานที่มักมีคนกล่าวว่า ของบางอย่างในคัมภีร์ทางศาสนาไม่สามารถอธิบายหรือเข้าใจได้ผ่านภาษา ผู้เขียนจึงได้เสนอวิธีคิดเพื่อที่จะอธิบายข้อจำกัดของภาษาเหล่านี้และยืนยันว่าภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารความคิด (Thought) ไม่ได้มีไว้เพื่อสื่อสารวัตถุ (Object)

บทที่ ๑๐ ชื่อว่า Discussion and Conclusion Of the Whole Book เป็นการอภิปรายโดยภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ โดยใช้แนวคิดเรื่อง Being and Emptiness เข้ามาประกอบการพิจารณา และสรุปโดยชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ในปัจจุบันที่วงการวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ก็ยังใช้คำที่ไม่สามารถตรวจสอบได้เหมือนกัน

๓. ข้อวิจารณ์

สำหรับประเด็นในการวิจารณ์ ผู้วิจารณ์ได้แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ (๑) รูปแบบการนำเสนอ (๒) ประเด็นเนื้อหา

๓.๑ รูปแบบการนำเสนอ

หนังสือ Philosophy and Language: An Introduction to Philosophy of Language มีความชัดเจนในการนำเสนอตั้งแต่ต้น โดยที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของหนังสือ

เล่มนี้ตั้งแต่บรรทัดแรกของการจะทำอะไรในหนังสือเล่มนี้ จากนั้นก็ให้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและภาษาแก่ผู้อ่าน ซึ่งส่วนนี้ก็ถือว่าสามารถสร้างความคุ้นเคยให้ผู้อ่านที่ยังไม่มีพื้นฐานได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น ๒ ส่วน ในแต่ละส่วนมีจุดประสงค์ในการศึกษาปรัชญาภาษาที่ต่างกัน คือ ส่วนแรกนำเสนอปรัชญาภาษาโดยนำภาษามาวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญา ในส่วนที่สองเป็นการใช้การวิเคราะห์ทางปรัชญามาศึกษาธรรมชาติและหน้าที่ของภาษา จะสังเกตได้ว่าการที่ผู้เขียนได้แบ่งวิธีการศึกษาดังกล่าวมานี้สามารถมองได้ว่าเป็นการสร้างกรอบในการพิจารณาที่ชัดเจนให้แก่ผู้อ่านให้สามารถศึกษาปรัชญาภาษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การนำเสนอเนื้อหาที่มีการลำดับความสำคัญเป็นขั้นตอนผ่านข้อถกเถียงในประเด็นต่างๆ โดยที่ผู้เขียนได้แสดงทัศนะของตนร่วมในการพิจารณาตลอดทั้งเล่ม ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือเล่มนี้ไม่สามารถกล่าวว่าเรียงลำดับจากง่ายไปหายากได้ แต่ควรกล่าวว่าเป็นหนังสือที่ไม่ยากที่จะเข้าใจ คือมีการใช้ภาษาในการเขียนโดยเรียงลำดับเรื่องที่ควรศึกษาก่อนหลัง สามารถนำผู้อ่านไปเผชิญหน้ากับแนวคิดและข้อถกเถียงของนักปรัชญาคนสำคัญของโลกอย่าง John Locke, David Hume, A.J. Ayer เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่าน สำหรับจุดเด่นในหนังสือเล่มนี้คือการที่ผู้เขียนได้ใช้ตัวอย่างประกอบการอธิบายอย่างง่ายๆ ในการอธิบายและให้เหตุผลโต้แย้งแนวคิดของนักปรัชญา สิ่งที่เกิดขึ้นได้อีกอย่างหนึ่งคือ การใช้ตัวอย่างเข้ามาประกอบซึ่งส่วนมากก็เป็นตัวอย่างที่พบได้ในชีวิตประจำวันซึ่งจะทำให้หนังสือเล่มนี้ไม่เป็นเพียงหนังสือที่มุ่งแสดงแต่ประเด็นเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังสร้างอารมณ์ให้เกิดร่วมไปกับการอ่านด้วย ซึ่งจุดนี้สำหรับผู้วิจารณ์เห็นว่าเป็นความมีชีวิตของหนังสือเล่มนี้ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นการนำผู้อ่านที่ยังมีพื้นฐานไม่มากพอให้เข้าไปใกล้แนวคิดของนักปรัชญาดังกล่าวและเป็นการเชิญชวนให้ผู้อ่านได้ขบคิดร่วมกันไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจารณ์อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จึงได้กลับไปอ่านในบางบทของหนังสือของ Ayer ที่ชื่อ Language, Truth and Logic ทำให้ได้เห็นถึงความพยายามของ Ayer ในการให้เหตุผล จึงอาจเป็นไปได้ที่ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับแนวคิดของเขาอาจจะมีภาพในใจเกี่ยวกับแนวคิดของนักปรัชญาคนนี้อีกแบบหนึ่ง จึงอาจจะเป็นเรื่องที่จำเป็นที่ผู้อ่านควรจะไปอ่านหนังสือของ Ayer อีกประการหนึ่งอย่างที่ได้อ้างไปแล้วข้างต้นคือ ผู้อ่านอาจจะสงสัยชื่อของหนังสือเล่มนี้ที่ได้เขียนเป็น An Introduction to Philosophy of Language ซึ่งอาจจะทำให้ผู้อ่านบางท่านที่เห็นหนังสือเล่มนี้คาดหวังว่าน่าจะให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาภาษาชนิดที่เป็นการรวบรวมแนวคิดของนักปรัชญาทั้งหลาย แต่หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนเพียงมุ่งเฉพาะที่จะเขียนตอบโต้และเสนอคิดของผู้เขียนต่อแนวคิดของพวกนักปรัชญาปฏิฐานนิยมอย่าง A.J. Ayer คำว่า Introduction ในที่นี้จึงน่าจะหมายถึงวิธีการในการศึกษาปรัชญาภาษาที่ผู้เขียนแนะนำผู้อ่านให้รู้จักกับแนวคิดดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

เมื่อมองภาพรวมของหนังสือเล่มนี้แล้ว ประการแรกคือ ผู้วิจารณ์ได้เปิดหนังสือเพื่อดูสำนวนการเขียนของนักปรัชญาที่เป็นภาษาอังกฤษจำนวนหนึ่งที่ผู้เรียนปรัชญาใช้เรียนกัน

อย่างเช่น Ayer ในเล่มที่ชื่อว่า Language, Truth and Logic หรือแม้แต่หนังสือ Philosophy of Language โดย A.P. Martinich ที่รวบรวมข้อเขียนทางปรัชญาภาษาของนักปรัชญาจำนวนมากไว้ จึงทำให้เห็นว่าแม้นักปรัชญาเหล่านี้จะสามารถใช้ภาษาในการอธิบายได้ดี แต่ก็เห็นระดับและความซับซ้อนของภาษาในระดับหนึ่งซึ่งส่วนหนึ่งก็มาจากการที่ตนเป็นเจ้าของภาษา ส่วนภาษาอังกฤษที่ผู้เขียนใช้นั้นเป็นภาษาที่ใช้คำศัพท์ที่ไม่ยากและวางประโยคที่ไม่ซับซ้อน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ไมยากต่อการทำความเข้าใจ ประการต่อมาคือ เรื่องศัพท์เฉพาะทางปรัชญา ผู้วิจารณ์สังเกตว่าเมื่อผู้เขียนกล่าวถึงศัพท์เฉพาะ เช่น Analytic, Synthetic ก็จะนิยามหรือยกตัวอย่างให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน และมีความเป็นไปได้ที่ศัพท์เหล่านี้เช่น Objective, Intuition, Speculation เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วก็จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ การที่หนังสือนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษก็น่าจะช่วยให้เข้าใจมากขึ้น ประการสุดท้ายคือ เมื่อผู้เขียนใช้ภาษาที่ง่าย ไม่ซับซ้อน และมีการนิยามหรืออธิบายศัพท์เฉพาะ ก็จะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคิดของนักปรัชญาและเห็นถึงวิธีการให้เหตุผลโต้แย้งได้ชัดเจนขึ้นโดยที่ไม่มีอุปสรรคด้านภาษา

๓.๒ ประเด็นเนื้อหา

เมื่อกล่าวถึงแนวคิดของ A.J. Ayer แล้ว เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นแนวคิดที่มีชื่อเสียงมากในโลก และแน่นอนว่าจะต้องมีการวิจารณ์แนวคิดนี้เป็นจำนวนมาก นักปรัชญาชาวอังกฤษอย่าง Bertrand Russell ก็เป็นคนหนึ่งที่ได้เขียนวิจารณ์ไว้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๓๖ ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่รับรู้ได้กับประโยคเชิงประสบการณ์ (sensible occurrence and an experiential proposition) Russell เห็นว่าการที่ Ayer ปฏิเสธที่จะอภิปรายปัญหาเรื่องความหมาย (meaning) ทำให้เกิดปัญหาขึ้นว่ารูปแบบของคำต่างๆ นั้นสามารถบันทึกการสังเกตการณ์หรือประสบการณ์ได้อย่างไร ส่วนในปี ค.ศ. ๑๙๔๗ Russell ก็ได้เขียนวิจารณ์อีกครั้ง เนื่องจากหนังสือของ Ayer ได้พิมพ์เป็นครั้งที่ ๒ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๖ ในครั้งนี้เขาได้แสดงความเห็นเช่นว่า สิ่งที่เป็นปัญหาก็คือเรื่องการตีความคำนิยามของ Ayer หรือเรื่องความสัมพันธ์ของการตรวจสอบกับเรื่องความหมาย (connection of verifiability with significance or meaning) ทั้งนี้ Russell ยังกล่าวต่อไปในทำนองว่ายังมีอีกหลายอย่างที่อยู่พ้นจากประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสของเรา แต่ก็สามารถเป็นประโยคที่มีความหมายได้

อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าเมื่อถือตามความคิดของ Russell แล้ว หลักการของ Ayer ก็มีปัญหบางประการ ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้พยายามพูดถึงปัญหาเรื่องความหมายที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั้งความหมายในทางศิลปะหรือแม้แต่ความหมายในทางศาสนา ซึ่งประเด็นนี้ก็อาจจะเป็นสิ่งที่ Russell หมายถึงคือเป็นเรื่องเราที่สามารถอธิบายได้และมีความหมายกับมนุษย์แม้ว่าสิ่งนั้นจะพ้นไปจากประสาทสัมผัสก็ตาม วิธีที่ผู้เขียนใช้คือการอภิปรายถึงเรื่องความหมายของคำว่า “ความหมาย” ที่ปรากฏอยู่ในภาษาที่มนุษย์ใช้อยู่ในปัจจุบัน ในที่สุดผู้เขียนก็ยืนยันว่านอกจากความหมายที่นักปรัชญาเหล่านั้นกล่าวแล้ว ยังมีความหมายอื่นที่ใช้

ในทางศิลปะและศาสนาอยู่ โดยที่ผู้เขียนเรียกส่วนนี้ว่า Non-literal Meaning แล้วเรียกหลักการของ Ayer ว่า Literal Meaning เมื่อมองในหมายความว่าทางศิลปะผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเพลง “Dust in the Wind” โดยกล่าวว่าถ้าพิจารณาตามแนวคิดของ Locke แล้ว คำที่ปรากฏอยู่ในเพลงนี้จะมีความหมายได้ ก็ต้องมีฐานมาจากข้อมูลทางประสาทสัมผัส เมื่อสังเกตจากชื่อเพลงก็จะต้องมีของ ๒ สิ่ง คือฝุ่นและลม และถ้าเราใช้หลักการของ Ayer ในการพิจารณาเนื้อหาของเพลงนี้ก็คงจะน่าขบขัน เพราะว่าเพลงไม่ได้พูดถึงเรื่องฝุ่นและลมเลย ดังนั้นเพลงนี้จึงไม่สามารถเข้าใจได้ตามหลักการนี้ และเมื่อพิจารณาต่อไปจากตัวอย่างที่ Russell ได้ให้ไว้อย่างในประโยคที่ว่า “You are hot” เขาบอกว่ามันไม่จำเป็นที่จะต้องเห็นเหงื่อ แต่ประโยคนี้เขาหมายถึง “ใครคนหนึ่งที่กำลังมีความรู้สึกในแบบที่เขาไม่มี แม้ว่าจะเป็นคนที่เขาคั่นเคยก็ตาม” จะเห็นว่าประโยคนี้เป็นประโยคแสดงความรู้สึกบางอย่างมากกว่าที่จะรายงานผลตามหลักการของ Ayer ผู้วิจารณ์เห็นว่าสิ่งที่ Russell กล่าวไว้ในเรื่องนี้ ผู้เขียนก็ได้พยายามอธิบายไว้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาต่อไปในเรื่องภาษาศาสนา (Religious Language) ที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ ผู้วิจารณ์ขอยกบทความใน International Encyclopedia of Philosophy ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า นอกจากหลักการของ Ayer ที่มองภาษาหรือคำที่ใช้ในศาสนาว่าไม่มีความหมายแล้ว ก็ยังมีวิธีหรือความพยายามในการที่จะเข้าใจภาษาทางศาสนาอีก ๓ แนวทางคือ (๑) Equivocal Language ที่มองว่าเราสามารถกล่าวได้เพียงว่าพระเจ้าไม่เป็นอะไรและพระเจ้าแสดงอะไร (๒) Univocal Language ที่มองว่าสิ่งใดก็ตามที่นำมาใช้กับพระเจ้าได้ก็สามารถใช้กับมนุษย์ได้ในความหมายเดียวกัน และ Analogical Language ที่มองว่าควรใช้การอุปมาเทียบเคียง Thomas Aquinas ก็เป็นผู้ที่ใช้แนวคิดนี้และยังเป็นผู้ที่โต้แย้ง Equivocal language อย่างรุนแรงว่าเป็นการทำลายการปฏิบัติทางศาสนา (religious practices) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจารณ์เห็นว่าผู้เขียนได้กล่าวถึงความหมายในภาษาศาสนาในวิธีการที่คล้ายกับแนวคิดที่ (๓) ซึ่งพูดถึงเรื่องการประพจน์ทางศีลธรรม โดยที่ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าการเข้าใจเรื่องนี้ควรแยกให้ออกระหว่างความเชื่อทางอภิปรัชญากับการประพจน์ทางศีลธรรม และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อทางอภิปรัชญาที่พวกปฏิฐานนิยมบอกว่าไม่มีความหมายนั้น กลับเป็นต้นกำเนิดหรือมีอิทธิพลต่อการประพจน์ทางศีลธรรมของมนุษย์ โดยที่การประพจน์ทางศีลธรรมนี้เป็นสิ่งที่สามารถตรวจสอบได้ทางประสาทสัมผัส แต่สิ่งที่ผู้วิจารณ์เห็นว่าแตกต่างออกไปนั้นคือ ผู้เขียนได้นำผู้อ่านไปพิจารณาเรื่องการเข้าถึงความหมายในเรื่องศิลปะว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียกว่า Intuition ซึ่งประเด็นนี้ก็พื้นฐานในการทำความเข้าใจความหมายในภาษาทางศาสนาได้เป็นอย่างดี และยังได้พิจารณาถึงการแก้ปัญหาและเสนอวิธีมองเรื่องภาษาหรือคำในทางอภิปรัชญาที่เป็นต้นตอของการประพจน์ทางศีลธรรมจนนำไปสู่การพิจารณาความจริงที่ผู้เขียนเรียกว่า Fictional Truth ต่อไป

๓.๓ สรุปและคำแนะนำ

หนังสือเล่มนี้มีจุดประสงค์ที่จะตรวจสอบแนวคิดเรื่องภาษาของ A.J. Ayer ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญในทางปรัชญา ผู้เขียนนำเสนอวิธีการตรวจสอบผ่านข้อถกเถียงมากมายเพื่อที่จะยืนยันว่าแนวคิดนี้ไม่เพียงพอที่จะอธิบายภาษาที่มนุษย์ใช้กันอยู่ในโลก จากนั้นก็ได้เสนอแนวคิดของผู้เขียนเอง ผู้วิจารณ์เห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นตัวอย่างที่ดีในการศึกษาแนวคิดในสายประสบการณ์นิยม (Empiricism) โดยที่ผู้เขียนได้เลือกนักปรัชญาที่เป็นตัวแทนในสายนี้อย่าง Locke, Hume และ Ayer มาพิจารณา แม้ว่าผู้เขียนจะไม่ได้ยกเอาข้อความของนักปรัชญาเหล่านั้นมาไว้ในหนังสืออย่างมากมาย แต่ก็ได้บอกชื่อหนังสือไว้อย่างชัดเจน ผู้ที่สนใจก็สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ หนังสือเล่มนี้ยังเหมาะสมกับผู้อ่านที่ยังไม่มีพื้นฐานเพราะผู้เขียนได้นำสาระหลักของแนวคิดของนักปรัชญาแต่ละท่านมาไว้ในหนังสือซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้ที่ยังไม่มีพื้นฐานได้เข้าใจแนวคิดของนักปรัชญามากขึ้น ผู้อ่านจะได้เห็นการวิเคราะห์และให้เหตุผลในประเด็นต่างๆ และสิ่งที่ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือปรัชญาชนิดที่อ่านไม่ยากและเข้าใจง่ายก็คือ การที่ผู้เขียนได้ใช้ภาษาในการเขียนด้วยคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ไม่ยาก ประโยคไม่ยาวจนเกินไป ผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักก็สามารถศึกษาได้โดยไม่ลำบาก ทั้งนี้ยังมีการยกตัวอย่างที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันมาแสดง จึงทำให้การอ่านมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมที่จะเป็นคู่มือศึกษาปรัชญาภาษาตลอดทั้งศึกษาวิธีการให้เหตุผลทางปรัชญาอีกด้วย

บรรณานุกรม

- Bertrand Russell, **Philosophy and Grammar (1936) Review of Language, Truth and Logic**, by Alfred J. Ayer, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://users.drew.edu/~jlentz/br-ayer-1936.html> [๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓].
- Bertrand Russell, **Review of Language, Truth and Logic, 2nd ed. (1947) Language, Truth and Logic**. A. J. Ayer. Gollancz. Second edition, 1946. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://users.drew.edu/~jlentz/br-ayer-1947.html> [๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓].
- Jennifer Hart Weed, **Religious Language**, International Encyclopedia of Philosophy, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://iep.utm.edu/rel-lang/#H3> [๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓].
- Promta Somporn, **Philosophy and Language: An Introduction to Philosophy of Language**. Second Edition (Paperback). Wisdom Magazine Publishing House, 2018.

